

DE NOORD-BRABANDER

Staat- en Letterkundig Dagblad.

ABONNEMENTS-PRIJS
Voor de Stadt. f 12.
Francoper post. n 14.

ADVERTENTIE
18 cents de regel
behalve 35 cents regel.

PROVINCIE NOORD-BRABAND.

TOL-VERPACHTING.

Op Bingsdag den 3 December 1844, des voormiddags ten twaalf ure, zal onder nadere goedkeuring van Gedeputeerde staten der Provincie Noord-Brabant, door den Staatsraad Gouverneur van genoemd Gewest, in bijzijn van den Hoofd-Ingenieur van den Waterstaat in Noord-Brabant, aan het Lokaal van het Gouvernement te 's Hertogenbosch, worden overgegaan tot de Verpachting van den Ontvangst der **TOLGELDEN** op den Provinciaalen Klinkerweg onder **Berlicum, Heeswijk, Dinther en Veghel**, voor den tijd van drie jaren, en zulke ingaande met den 1 Januarij 1845, te middernacht, en eindigende met den 31 December 1847, te middernacht, ten welk:

- 1°. Met de zes Tollen in éene massa, en
- 2°. Elke Tol afzonderlijk, als:
 - a. De TOL n°. 1, te plaatsen nabij den afrit aan de **Loovaartsche Straat of de Fuik**, met eene concurrentie van 200 ellen wederzijds gemelde punten, met vergunning tot het plaatsen van een **byboom** op de **Loovaartsche Straat**, en een **tweede byboom** aan den afrit van den **Hasselschen weg** nabij de zoogenaamde **Fuik**.
 - b. De TOL n°. 2, onder **Middelrode**, gehucht van **Berlicum**, in den omtrek van de zoogenaamde **Driezeeg**, met eene concurrentie van 500 ellen **westwaarts**.
 - c. De TOL n°. 3, bij den zoogenaamden **Donkeren Dijk**, onder de gemeente **Heeswijk**, met eene concurrentie van 600 ellen **noord-westwaarts**.
 - d. De TOL n°. 4, nabij het Raadhuis te **Dinther**, met eene wederzijdsche concurrentie van 200 ellen.
 - e. De TOL n°. 5, in de nabijheid van het huis bewoond wordende door den Tapper **JAN VIEL**, met eene wederzijdsche concurrentie van 250 ellen.
 - f. De TOL n°. 6, in het gehucht **Middeldijk**, in den omtrek van het huis bewoond door **KATELACKS**, met eene concurrentie van 400 ellen **noord-westwaarts**.

De voorwaarden waarop bovenvermelde verpachting zal plaats hebben, zullen, boven en behalve aan het lokaal van het Gouvernement dezer Provincie, ter lezing liggen: te **Berlicum**, bij den burgermeester **Godschalk** en bij **Merr** aan den Tol; te **Dinther**, bij den Burgermeester **Gelpke**, bij **A. van Schijndel**, de **Weduwe Verhulst**, **Meulesteen**, **Jan Viel**, van der **Heyden** aan den Tol n°. 4 en **Roovers** aan den Tol n°. 5; te **Heeswijk**, bij **van Oorschot** aan den Tol n°. 3, en bij **P. van Zeeland**; te **Dinther**, bij **Verhoeven**; te 's Hertogenbosch, in het Ned. Oud-Stads-, Antwerpse-, Eindhovensche- en Molensars-Konijnhuis; te **Hinham**, bij **Rosmalen** bij den Burgermeester **Strepkens**, bij **Trugg** en bij **de Winter**; te **Middelrode** bij **Schouten**, bij **Kasteleins** aan den Tol n°. 2, en

hij van de **Meerendank**; te **Veghel** bij den Burgermeester van den **Heuzel**, bij van der **Aa**, bij **Kevelaars** aan den Tol n°. 6, en aan **Sluis n°. 4**, bij **J. Baas**.
Zullende inmiddels nadere inlichtingen te bekomen zijn, zoo bij den Hoofd-Ingenieur als bij den Provinciaalen Ingenieur van de Staat in Noord-Brabant, **Jonkheer van de Ridder VAN RAPPARD**, te 's Hertogenbosch.

De Staatsraad Gouverneur van Noord-Brabant:
A. J. B O R R E T.

ITALIË

Uit Rome schrijft men in dato 4 nov.:
Door de aanhoudende regens in de jongste dagen, zijn alle rivieren en beken der oeveren getreden en de landerijen der omstreken, gelijk ook deels de stad zelve staan onder water. De Tiber is in verscheidene straten van Rome tot zulk een hoogte peil gestegen, dat de gemeenschap door middel van schuiten moet onderhouden worden. Sedert verscheidene dagen is uit het noorden geen brievenpost aangekomen. Ook uit verscheidene andere gedeelten van Italië luiden de berichten allertreurigst. Allerwege hebben overstromingen der rivieren, de Po, de Etsch en derzelver zijtakken plaats gehad.

—De koning van Sardinië heeft een besluit afgevaardigd, krachtens hetwelk de bezittingen van de ridders der Malthezer orde met die van den staat zullen vereenigd worden, met de bepaling dat het Sardinische gouvernement voortaan eene rente van 12,000 fr. aan de orde zal uitkeeren. Die som zal moeten strekken tot de oprigting van 5 nieuwe kommandeuschappen, waarvan twee van 3000 en drie van 2000 fr. inkomen.

—Onder dagteekening van 4 dezer wordt uit Turin geschreven:

De koning heeft dezen morgen, in gezelschap van den hertog van Genua en den prins Eugène van Savoye, de residentie verlaten om een uitstap naar Genua te doen. Het doel dezer reis schijnt in verband te staan met 's konings voornemen, om aan onze zeemagt eene grootere ontwikkeling te geven, tot welk einde onlangs het departement der marine van het krijgswezen afgezonderd en tot een eigen staatssekretariaat verheven is geworden.

AMERIKA

Tusschen Frankrijk en Mexiko gaan nieuwe moeilijkheden ontstaan, ten gevolge van mishandelingen welke de gezagvoerders van Tabasco, zonder kennelijke reden, aan eenen Franschen matroos hebben opgedragen. Men heeft hem namelijk in de gevangenis geworpen en hem gevangend of hij een Franschen was, op zijn bevestigend antwoord heeft hem op de brant der mecht tweehonderd zweepslagen gegeven; daarna heeft men hem de roeten van den tuimoor te kussen, en bij zijne wegeering werd hij veroordeeld om op nieuw vijftig zweepslagen

te ontvangen; nadat men hem nog andere pijnlijken en te gelyk om te vermelden, had doerzigtig, werd hij in vrijheid gesteld, doch was ten gevolge der martelingen krankzinnig geworden. Uit hoofde van deze beledigingen heeft de Fransche konsul geweigerd zijne officiële betrekkingen met de autoriteiten voort te zetten, en depêches naar zijn gouvernement afgezonden. Dagelijks verwachtte men eene Fransche vloot.

—Volgens de jongste berichten uit La Plata hebben de troepen van Rosas, een beduidend voordeel behaald op die van Montevideo, welke bij de ontmoeting honderd man verloren hebben.

Een dagblad der Vereenigde Staten verzekert dat te Vera-Cruz een Engelsch schip is aangekomen, aan boord hebbende een buitengewonen koerier, die onverwijld naar de residentie van Santa-Anna vertrokken is. Hij was overbrenger, zegt dit blad, van eene zoodanig bepaalde nota van de Britsche regering, dat Santa-Anna van zijne oorlogspunten tegen Texas zal moeten afzien, zoo niet deszelfs onafhankelijkheid erkent.

Een ander Amerikaansch dagblad verzekert, dat Santa-Anna, alvorens Mexiko te verlaten, de nadrukkelijkste bevelen heeft gegeven, om de vier millioen dollars die hij bij het kongres aangevraagd heeft, uitsluitend voor den oorlog tegen Texas te bezigen.

—De Patriote van Charlestown daartegen beweert, dat Santa-Anna door bemiddeling van den Engelschen konsul, een wapenstilstand aan het Texicaansch gouvernement heeft doen aanbieden.

De eerstvolgende aankomst van schepen zal wellicht de twijfelingen ophelderen, tot welke deze tegenstrijdige berichten, nopens de bedoelingen van den voorzitter van het Mexikaansch parlement, aanleiding geven.

—De Amerikaanse schepen behelzen hartverscheurende berichten wegens het springen van de stoomboot **Lady Walker**, van Louisville naar New Orleans, waardoor tusschen de 70 en 80 menschen het leven verloren hebben of zwaar gewond zijn. Verwonderlijk is het dat een man met zijne vrouw en vier dochters gered is geworden.

DUITSCHLAND

Men zal zich door de onderstaande opgave een denkbeeld kunnen vormen van de rijkheid der jagt in Bohemen. Op eene jagt, welke van den 20 tot den 26 oct. in tegenwoordigheid van de aartsbisschoppen Stephanus en Karel Ferdinand, de hertogen van Polsterberg, eene heerlijkheid van den vorst van Schwarzenberg, plaats had, en waarbij 2000 drijvers en 20 schutters werkzaam waren, werden er 5081 hazen, 2493 patrijzen, 316 fazanten, 187 konijnen buitgemaakt behalve het ander wild geschoten.

—Volgens de jongste telling bedraagt de bevolking van het koninkrijk Bohemen 4,467,000.

—Prins Albert is uit Italië te Parijs gekomen.

ENGLAND

... hebben den P... dezer Burgley-House weder verlaten, en zijn, gedeelte-lijk langs den spoorweg naar Windsor terugge-keerd, en... des avonds aan-gekomen.

Het nieuwe... door de koningin op Burgh-ley-House voor de eerstemaal gebruikt, is onge-meen prachtig. De bewerking heeft verscheidene jaren vereischt, en de kosten van het geheel wor-den op ongeveer duizend ponden sterling geschat.

— De kerkvergadering der Katholieke aartsbisschop-pen en bisschoppen van Ierland is den 12 dezer te Dublin geopend. Men telde in die eerste bijeen-komst 4 aartsbisschoppen en 12 bisschoppen; het voorzitterschap werd door den eerwaarden dr. Crolly, primaat van Ierland waargenomen; een der eerste punten met welke de vergadering zich moet bezig houden, is de in de jongste zitting van het parlement aangenomen akte, betrekkelijk de liefdadige giften. Men zegt dat aan de eerwaar-dige kerkvoogden eene gewichtige mededeeling van den Opper-herder zal voorgelegd worden.

— Onlangs is misschien de reusachtigste schoor-steen der wereld gebouwd te Liverpool, voor de fa-briek van chemikalien van den heer W. Hill; de-zelve heeft aan den grondslag 40 voeten in door-snede, en kegelvormig oprijzende 9 voet aan den top; de geheele hoogte is 309 voet. (De Engelsche voet is ruim 3 palmen Ned.)

— Uit Londen wordt in dato 13 dezer geschreven: Een ongeluk, hetwelk aan zeven menschen het leven heeft gekost en waardoor vijf andere zwaar gewond zijn geworden, is gisteren namiddag op den Theems bij Blackwall voorgevallen. Het stoom-schip *Gipsy Queen*, een nieuw ijzeren vaartuig, door het huis Samuda en Co. voor de compagnie van Waterford gebouwd, had een korten togt ge-daan tot Woolwich, om zijne twee machines elk van 150 paardenkracht, te beproeven.

Na dezen togt, welke naar wensch en ten ge-noege van de ingenieurs, den kapitein en andere zich aan boord bevindende personen was afgeloopen, ging het stoomschip voor Blackwall liggend. Zoedra het vast lag, werd de temperatuur van den stoom, die op eene drukking van 20 pond per vierkante duim was gehonden, op 25 pond ge-bragt, daar de ketels verdraagzaam waren onder eene drukking van 40 pond te verdragen; de veiligheidsklep was gereed gemaakt, en men scheen geen ongeluk te duchten, te hebben.

De heer... de opzigt van het etablissement... verscheidene werk-lieden bevonden zich in de machinekamer, om de werking te zien, toen plotseling de uitbarsting plaats had. De slag was, zoo het schijnt, niet zeer hard, maar werd echter door degenen, die zich op de kade van Blackwall bevonden, gehoord; onmid-dellijk wendden zich aller oogen naar de *Gipsy Queen*, en men hoorde het fluiten van den stoom, die met geweld door de openingen der machine-kamer drong.

Al de booten, die te Blackwall lagen, werden onmiddellijk naar het stoomschip afgezonden; wel-dra kwamen twee derzelve op de kade terug, be-laden met vijf schrikkelijk misvormde mannen; zij waren gelukkig genoeg geweest om zich op het oogenblik der uitbarsting door het oploopen der ladder te kunnen redden. Allen echter waren vrees-selijk gewond, en men deed hun hartverschen-rende kreten slaken. Men wist dat deze ongeluk-kigen de enige slagtoffers waren; zeven andere personen bevonden zich nog in de machinekamer, en de stoom ontlafte zich met stormen uit de-zelve. Men verschaftte aan denzelfden nieuwe uit-gangen, door in den vloer van het dek met bijlen groote openingen te maken; en toen de kamer zich grootendeels van den stoom had ontlafte, was het mogelijk zich in dezelve te wagen.

... Een spijngwekkend schouwspel vertoofde zich toen voor de oogen der omstanders. Zeven lijen lagen op den grond uitgestrekt; allen waren op eene schrikkelijke wijze misvormd, kunne ge-laten worden door de doodgrijp krampechtig zaaing-trokken; eenigen liet men het bloed, dat zich door oopen, neus en mond had ontlafte, geheel bedekt, terwijl het vleesch van de beenderen was losge-gaan. Men zou gezegd hebben, dat zij eenigen tijd in kokend water hadden gelegen. De lijen werden naar de kade vervoerd, en in een der magazijnen van den ijzeren spoorweg van Blackwall nederge-legd. De slagtoffers waren de heer Jacobs, een der hoofden van het huis Samuda, twee machi-nisten, een onder-machinist, een leerling, een stoker en een arbeider, die slechts eenige uren bij het etablissement behoorde.

Het onderzoek heeft nog niet plaats gehad, zoo dat men niet met juistheid de oorzaak van het ongeluk bepalen kan; maar men vooronderstelt, dat de hoofdpijp voor den stoom een oogenblik ver-stopt is geworden door eene zamendrukkingsdoos, welke zich nabij de verenigingspijp bevond, en deze hinderpaal terug gedrongen zijnde, een vrijen doortogt aan den stoom heeft gelaten, die plotseling zich in de machine kamer heeft ontlafte. De heer Lowe, eerste ingenieur van het huis Samuda, is op eene bijna wonderdadige wijze gered gewor-den. Hij had juist de machine-kamer verlaten om een bevel van den heer Samuda te gaan volbrengen, en was nog geen tien schreden van dezelve verwijderd toen de uitbarsting plaats had.

P. S. 14 Nov. Het onderzoek naar het vreesse-lijke voorval te Blackwall is gisteren begonnen en tot heden uitgesteld. De oorzaak is, zoo als men vermoedde, de ontsnapping van den stoom door eene opening, door het wegnemen van eene zamen-drukkingsdoos te wege gebragt. Twee der ge-kwetsten zijn gisteren overleden.

SPANJE

De zaak betreffende de brik *el Rayo*, welke voor Gibraltar gezonken is, is thans geheel afgelopen. Het Britsch gouvernement beweert nog steeds dat zij het regt heeft om vuur te geven op vaartuigen die onder het bereik van deszelfs geschut eenige daad van vervolging bedrijven; maar bij het her-kennen van de Spaansche vlag, had men het vaar-tuig niet in den grond moeten boren, men had den kapitein eerst kunnen waarschuwen. Lord Aberdeen heeft den heer Bulwer belast om het hof van Madrid het leedwezen van het Engelsch gou-vernement over deze gebeurtenis te betolgen, en aan hetzelfde de verzekering te geven dat iets der-gelijks voortaan niet meer plaats zoude hebben.

— Men zegt dat koningin Christina voornemens is om zich tegen den 25 dezer naar Napels te be-geven, ten einde bij het huwelijk van den hertog van Aumale tegenwoordig te zijn. Zij is daartoe door haren broeder, koning Ferdinand dringend nitgenoodigd geworden. Van Napels zou zij naar Rome gaan. (*Mémorial des Pyrénées*)

— Het adres ten antwoord op de troonrede is den 11e dezer door de kommissie uit de kamer der afgevaardigden aan de koningin in een plechtig gehoor aangeboden. De koningin Christina schijnt bij die plechtigheid niet tegenwoordig te zijn geweest; althans de dagbladen, die het verslag van die pleg-tigheid mededeelen, maken daar van geen melding.

De algemeene beraadlaging over het ontwerp van herziening der grondwet, was den 11e nog niet gesloten. In de zitting van dien dag hadden onderscheidene redenaars het woord gevoerd. De heer Alantinez de la Rosa, had het ontwerp der regering met kracht verdedigd.

— Te Madrid hebben zich kanteekenen van vijf ernstige wankeeligheden genoebaard. In de stra-ten hadden groote zamenschelingen van werklieden plaats gehad. De burgerlijke en militaire overheden

hadden echter onverwijld krachtdadige maatregelen genomen, om het uitbarsten van deze wankeelhe-den te voorkomen.

FRANKRIJK

De hertog van Gluchberg is te Madrid met den hertog van eerste sekretaris der Fransche ambassade.

Men zegt dat de hertog van Nemours weder eenigzins ongesteld is.

— Een dagblad van Londen bericht dat de stam-men, welke aan de laatste poging tot oproer nabij Dellijs deel hadden genomen, eene gestrenge straf hebben ontvangen; meer dan twintig hunner dor-pen zijn aan de vlammen opgeofferd. Een officier, die aan deze expeditie deel heeft genomen, ver-zekert dat het land der Kabijlen het volkrijkste gedeelte van Algerië is; de dorpen zijn er zeer dicht bij elkander, en men heeft de zekerheid be-komen dat men alleen in de bergstreek, welke zich in de richting van Bougie uitstrekt, driemaal honderdduizend menschen telt.

— De reorganisatie der technische school en de uitsluiting van zeventien leerlingen, schoude bijna uitsluitend de beste der Parijsche dagbladen bezig. Het is een zaak dat onder de oude leerlingen brisken zijn rondgedoeld, waarmede het bericht wordt den 19 dezer terug te keeren; maar men weet nog niet of er uitzonderingen zijn, wat de dagbladen der oppositie daarvan ook moogd zeggen.

— De herboewing der stad Roubaix-Pitre, op het eiland Guadeloupe, wordt met kracht voort-gezet; den 4 september waren reeds 429 huizen voltooid, waarvan 218 van een waarde van 15,000 francs en 211 van een waarde van 6000 tot 15,000 francs en 145 van 6000 en daar beneden; nog 173 huizen waren in aanbouw, welke dit jaar vol-tooid zouden worden.

— Men spreekt veel van de demissie van den heer... de advocaten, en men voegt er bij dat onderscheidene zijner ambtgenooten zijn voorbeeld zullen volgen.

— De heer de Boutquency, ambassadeur van Frankrijk aan het Turksche hof is te Parga aange-komen.

NIJDERLAND

BOSCH, 20 nov. Bij kon. besluit van den 15 dezer is, voor zooveel de dienst der posten en verdere middelen van vervoer aangaat, het rijk verdeeld in zes arrondissementen van inspektie, binnen ieder van welke arrondissementen een ambtenaar onder de benaming van inspekteur der posten en verdere middelen van vervoer is aangesteld.

Deze ambtenaren zullen hunne functien uitsrek-ken, niet alleen tot de brieven- en paardenposten, maar ook tot de openbare middelen van vervoer, zoo te land als te water; hijvende nogtans de attributen der provinciale en plaatselijke besturen ten aanzien dezer laatste middelen, in hui geheel.

Ten gevolge van het in functie treden der in-spekteurs met 1 Januarij 1845, vervalt de betrek-king van de controleurs der postkantoren; nog-tans zullen deze ambtenaren voor zoover zij niet gadelijk eene andere betrekking bekomen, op hui tegenwoordige standplaatsen voor de bediening der dienst der postkantoren, voorloopig in functie blijven.

Bij koninklijk besluit van dezelfde dagteekening is benoemd tot inspekteur van de 2e klasse J. A. Cremers, tot dusverre controleur op het postkan-toor te Hertogenbosch, en is die ambtenaar in het zede arrondissement, hooftplaats Megen in-gedeeld.

Men verneemt dat de posten van Hendrik-Loomers, die in de maand van laatstleden jaar het prov. hof van Noord-Brabant tot de doodstraf ter zake van brandstichting van oogenruyden

was veroordeeld, kwijtschelding van die strafont-
vangen heeft, en deze is verwisseld in die van
tepronkstelling op het schavot, met den strop om
den hals aan de galg vastgemaakt, en tuchthuis-
straf van 15 jaren.

— In den nacht tusschen zondag en maan-
dag aanstaande heeft de tweede totale maan-
eklips in dit jaar, welke even als die van 31 mei
bij ons zichtbaar is, plaats. Het begin is der 24
dezer des avonds ten 10 ure 9 min., het begin der
totale eklips ten 11 ure 17 min., het midden den
25 des morgens ten 0 ure 4 min., het einde der
totale eklips ten 0 ure 51 min., en het einde der
geheele eklips ten 1 ure 59 min.

HEUSDEN. De beestenmarkt van den 16 dezer
was weder zeer bezocht en leverde op nieuw het
bewijs van ijvervolle belangstelling bij het plaatselijk
bestuur, welwillendheid bij den koopman en mede-
werking bij de landlieden.

Twee derde gedeelte van het ter markt gebragte
vee, werd tot goede prijzen verkocht; voor een
koebeest werd de som van f 160 besteed door den heer
P. M. Machielsen van Waalwijk, aan wien op nieuw
de 1^e prijs is toegekend, een man, die door zijne
kennis van vee, bekwaamheid in den handel en
kordaatheid in het koopen, in de achting van vele
landlieden deelt en die steeds toont het goede te
willen en het algemeen belang voor te staan.

Housdens in- en opgezetenen zijn hem daar
voor erkentelijk en schenken hem volgaarne een
vernieuwd bewijs hunner bijzondere hulde; ook
aan W. van Wijlen uit Genderen, A. van Bergeijk
uit Wijk, G. F. Coveliers uit Hoyé bij Cantich
provincie Antwerpen, J. Bruijstens van Hedichhuizen
en J. Roose, werden onderscheidene prijzen ter
hand gesteld, voor het aanbrennen, verkoopen en
koopen van het grootste aantal koebeesten, vette
en magere varkens.

Deze laatste, zoo rijk in veebouw bekoone
voortdurend de pogingen, die zoo hier als elders
tot deszelfs bloei en veldvaart worden aangewend.

Jagers en Stalkers

TEGENWOORDIGE TOESTAND

VAN SOMMIGE

DIJK- EN POLDERBESTUREN,

IN

Noord-Brabant.

Uit het medegedeelde bericht in het Vlaamsche den
12^e dezer, omtrent het voorgevallene in de ge-
meenschappelijke vergadering van het polderbestuur
van Oud-Heusden, Elshout en Hulten, waarbij
men naar luid der kennisgeving van dat polder-
bestuur, het Hoog Maasdijk-kollegie aanduidt en
als het welken als handelende regteffens tegen
het oud en alzoo ongrondwettig, ondoelmatig
en onregmatig, heeft men kunnen bemerken, dat
de werkelijke grieven bestaan aan de zijde der
ingelanden in dien polder en dat er gebreken
worden verondersteld bij het bedoelde Hoog Maas-
dijk-kollegie, die het wenschelijk waren, dat niet
alleen en zoo het mogelijk was opgeruimd kon-
den worden.

Doch wie zal de wonden peilen, die de ingelan-
den vermeenen dat hun worden toegebracht, en
zal de gebreken opnoemen, waaraan men voor-
dat het Hoog Maasdijk-kollegie zoo veel lijdt?
grondwet te eerbiedigen, maar ook de reg-
ten, zij waarborgt te verdedigen is eene ver-
pligting, waaraan niemand te kort mag doen en
men zal het dan ook geene vermetelheid, wan-
neer men in meer bijzonderheden treedt om den
algemeen wensch der ingelanden van het land

van Heusden openlijk en vrijmoedig bekend te
maken.

Ik erken dat het jaarlijkse verslag van Z. E.
den heere staatsraad gouverneur en heeren gede-
puteerde staten van Julij 1843 tot 1844, in het
dagblad van dinsdag den 12 dezer aangenomen, het
gunstige uitzigt aanbiedt, dat de belangen van
dijk- en polderbesturen, die reeds sedert onder-
scheidene jaren, hier en daar in eenen, zoo diep
betreurenswaardigen toestand verkeeren, in de vol-
gende zitting der algemeene provinciale staten van
Noord-Brabant zullen worden in behandeling ge-
bragt; welnu, dat ingelanden dan van die gele-
genheid gebruik maken om ook bij het genoot hun-
ner regten en het behartigen hunner belangen ge-
handhaafd te zien.

Intusschen zal deze voorloopige mededeeling
voorzeker niet schaden, maar wellicht menigeen op-
lettend maken, wat hun belang vordert en men
zal op deze wijze tijdig bekend worden met de
gebreken die tot zooveel ontvreemding en on-
gemak tusschen de geërfden en de
polderbesturen leiden.

Heb ik het wel, dan voert de banier, die de
ingelanden van het land van
tot leus:

— Dat een dijk- of polderbestuur niet moet be-
staan, ten voordeele van hen, die daarin zitting
hebben, maar wel voor het waar belang der land-
eigenaren, en welk belang de eenige reden kan zijn
waarom zoodanige besturen bestaan en aanwezig
zijn.

Is dit vooruitgestelde nu zoo, dan voorzeker,
kan deze bekendmaking niet zonder doel, niet
zonder enig gewenscht gevolg zijn, en ik wage het
dan ook met de meest mogelijke bescheidenheid
de punten van bezwaar aan te geven, die mij door
onderscheidene ingelanden van tijd tot tijd zijn op-
gegeven en die hoofdzakelijk hier op nederkomen:

Dat de reglementen, leeren, ordonnantiën, of
hoe men die ook noemen, bij het dijkbestuur
van het land van Heusden, soo na twee en een
halve eeuw oud zijn.

In een ten jare 1843 gedrukt werk, uitgegeven
door den heer J. A. Gerlach jr. te Heusden, onder
den titel van Beschouwingen over aan te brengen
verbeteringen in de Reglementen op de dijkagie
en de uitwateringen der oude Maas 's lands van
Heusden, vindt men daar over in de voorrede
het volgende:

» Reeds lang werd de behoefte gevoeld tot de
» herziening der wetgeving op de dijkagie van het
» land van Heusden, welke vervat is in de or-
» donnantie van 7 december 1612, de ordinaire
» keuren van 6 april 1774, van 7 april 1776,
» de konventie omtrent het bekeer van de Brøn-
» gelste en Oud-Heusdensch zeedijken, van den
» 29 November 1775 en de ordonnantie op de
» oude Maas van den jare 1400.

» Sedert eenigen tijd heeft uit dien hoofde het
» kollegie van den hoogen Maasdijk van stad en
» lande van Heusden, eene gedeeltelijke herziening
» dier ordonnantiën aangevangen, en het tijdstip
» nadert wellicht, dat de belanghebbende ingelanden
» in de gelegenheid zullen gesteld worden, om
» hunne bedenkingen, op de herziene en gewij-
» zigde dijks ordonnantiën, in te brengen en zoo
» mogelijk verbetering en hervorming voor te stel-
» len, in oude, verouderde en onbekende keuren,
» die, wat taal, stijl en redaktie betreft, duister
» en onverstaanbaar, en inderdaad niet meer over-
» een te brengen zijn met de grondwet, met de
» thans bestaande, zoo algemeene als plaatselijke
» wetten en verordeningen, noch met de belangen
» van gedijslaagden en ingelanden.

» Men ziet alzoo meer algemeene bepalingen te
» ganset die meer voldoende, minder onbillijk
» en voor de zaak zelfs meer doelmatig zijn zul-
» len enz.

Maar genoeg over dat artikel, in een volgend
nummer hopen wij daarop terug te komen en de
verdere bezwaren aan te wijzen.

Een Ingeland van Oud-Heusden
Elshout en Hulten.

Mengelwerk.

EDELMOEDIGHEID VAN EENEN HEDEN- DAAGSCHEN ZUIDNEDERLANDSCHEN KUNSTSCHILDER.

Zeer genoeglijk is het voor den minnaar der
dengd te mogen vernemen, dat de talrijke lessen
van edelmoedigheid, welke de groote Rubens aan
alle kunstnaren gegeven heeft, niet altoos vrucht-
teloos geweest zijn, en dat die voorbeelden, vooral
dat betrekkelijk den loszinnigen Adriaan de Brou-
wer, die zich over de weldaden van Rubens zoo
vrijmoedig uitliet, hatoende, van tijd tot tijd na-
volgd zijn geworden door Nederlandsche kunst-
schilders, die, wel verre van de verdiensten van
eenen mededinger te benijden, rechtschapen en
grootmoedig genoeg waren, om te erkennen, hoe
zeer de kunsttalenten van dien mededinger hunne
eigene bekwaamheid overtroffen en, al wat in hun
vermogen was, aanwendden, om zijne bekwaam-
heden aan de kunst-wereld bekend te maken en
hem aanmoediging en bescherming te doen vinden.
Het strekt mij dus grootelijks tot genoegen zulk
eenen trek van edelmoedigheid te kunnen verhalen
van een onzer land- en tijdgenooten, die nog slechts
twee en twintig jaren geleden, aan de natuur de
haar verschuldigde schatting betaalde en langen
tijd een der beroemdste Nederlandsche historie-
schilders is geweest, die zich destijds te Brussel
hadden gevestigd.

De hoogverdienstelijke kunstenaar dien ik hier
bedoel, was Andries Cornelis Lens, die bij zijn
overlijden met het ridderkruis van de koninklijke
orde van den Belgischen leeuw vereerd en lid
was van de koninklijke instituten van kunsten,
wetenschappen en letteren van het toenmalig ko-
ningrijk der Nederlanden en van Brankrijk. Ten jare
1739 te Antwerpen geboren, was een der Van
Eycken hem de teekenkunst en Balthazar Beaubey
de schilderkunst onderwezen had, vestigde Lens,
na eene reis door Italie gedaan en in dat klassieke
land der schoone kunsten groote vorderingen in
het historische vak gemaakt te hebben, ofschoon
nog zeer jong zijde, zich te Brussel, waar het
hem weldra noeh aan werk, noch aan kunstroem
ontbrak.

Sedert geruimen tijd waren al de schilders van
Brabant en Vlaanderen ten hoogsten verwonderd
van in den hand uitmunten tafereelen te zien
verschijnen, nu eens een trek uit de gewijde of
ongewijde geschiedenis, dan eenig bedrijf uit het
huisselijke leven voorstellende, waaraan hoegenpaand
geen kenmerk van derzelver maker te vinden was,
terwijl men aan de frischheid van de kleuren
ren herkende, dat die stukken van eenen
tal van jaar tot jaar aan de hand van welke
men slechts voor een paar schillingen kon, nieu-
welings verkocht waren, hadden zij dikwerf
navorschingen gedaan om den verraadiger dier
belangwekkende tafereelen op te sporen, doch
alles was vruchteloos; niemand kon het spoor van
den onbekenden schilder ontdekken. De voornoemde
stukken werden heertelings dan in deze, dan in
gene Nederlandsche stad aangebragt, en, hetzij
op de markt, zooals het te Antwerpen meest het
geval was, hetzij in de winkels der kunstboepers,
openbaar geveild of te koop gehangen, zonder dat
men ooit had kunnen achterhalen van waar ze
gekomen waren.

De nog jeugdige Lens, meer dan iemand anders
door deze bijzonderheden getroffen, besloot een
gedeelte van den zomer des jare 1763 te besteden
tot eene reis in de Oostnederlandsche Nederlanden,
ten einde, zoo mogelijk, den naamlozen schilder,
die zoo zeer verdiend gekende te worden, te ont-
dekken. Hij doorkruiste eerst al de steden van
Vlaanderen en deed zelfs een uitstap tot in Artois:
overal waar hij kwam, liet hij zich bij de jonge
kunstschilders, die slechts eenigen naam hadden,
brengen. Vervolgens bericht hij de steden van Bra-
band en kwam op de helft van september te Leu-
ven aan.

Na gedurende drie dagen de geheele stad door-
kruist te hebben, zonder eenig spoor te hebben

kunnen vinden van den man, dien hij zoo vurig wenschte te leeren kennen, stond hij op het punt haar te verlaten, om zich naar Thienen en vervolgens naar het land van Luik te begeven, met voornemen om langs Luxemburg, Namen en Henegouwen de terugreis naar Brussel te ondernemen, toen de bezitter van een kabinet van schilderijen, waarin onze reiziger twee allerfraaiste bijbelstukken van den onbekenden meester had kunnen bewonderen, op de vraag van den jongen Lens, of hem te Leuven volstrekt geen schilders meer bekend waren, zeide, zieh op het oogenblik te herinneren: « dat er zich te Leuven nog een vent bevond die men door de wandeling den boer van Aerschot noemde, die naar men beweerde, aan de akademie van Antwerpen een leerling van Boschey geweest was; dat die man gansche dagen en een gedeelte van den nacht met schilderen doorbragt, maar dat hij, aangezien hij behoeftig was en niemand zijne voortbrengsels kende, ongetwijfeld slechts een armzalige kladschilder zijn moest, die niet in de kunstwereld durfde treden en er zeker ook niets bij zou winnen. » Alhoewel deze mededeeling met de bedenkingen waarmede zij gepaard ging, geenszins geschikt was onzen kunstlieverden reiziger moed in te boezemen, wilde hij evenwel niet vertrekken, zonder ook dien kladschilder — hij had er immers reeds zoo velen bezocht, — te hebben gezien.

Met versnelde schreden begaf hij zich naar de hem aangewezen woning van den klakpotter — zoo als men hem te Leuven noemde, — sloeg een even eng als morsig straatje in en kwam aan een armoedig huisje, waar de echtgenoot des kunst-oefenaars zwavel- of solferstekken verkocht. De heer Lens vroeg, alvorens het winkeltje binnen te treden, aan eenen hem tegen komenden jongen of dat de woning van den schilder was, waarop deze lagchende antwoordde: « vraag het maar eens aan het solferpriem-wijf daar » en heen liep. De jonge kunstenaar trad binnen en vroeg aan die vrouw, welke in haar winkeltje stond: « Is uw man thuis? » — « Ja hij werkt op den zolder, ga maar bij hem, » was het drooge antwoord der vrouw. De schilder beklom eenen smallen donkeren trap; de armoedige toestand waarin zich dat atelier bevond en de groote eenvoudigheid van den kunstenaar, dien hij er voor eenen schilders-ezel zag zitten, deden hem bijna den moed opgeven; evenwel vroeg hij om een zijner stukken te mogen zien.

« Ik heb, » antwoordde de man, « slechts eene schilderij die afgewerkt is; maar er is veel werk aan geweest en ze moet nog al veel geld kosten. — Wilt gij ze verkoopen? »

— Volgaarne, mijn heer, maar ik verlang er zestien kroonen voor; miinder kan ik ze niet laten, want ik heb er drie maanden lang aan gearbeid. — Laat dat stuk eens zien. »

Op deze woorden haalde de goede man zijn tafereel uit een hoek van den zolder, en biedt het den heer Lens aan, die er nauwelijks een blik op geworpen had, of hij riep met verrukking uit: *Eindelijk heb ik hem gevonden!* Het vervolg van het gesprek tusschen die twee kunstsofenaren bragt den heer Lens in verbazing; toen hij zich kon overtuigen dat de historie-schilder, dien hij gelukkig genoeg was geweest te ontdekken, onder eene uitwendige schors van eenvoudigheid en onbeschaafdheid, eene ongewone ervaarheid in al de deelen der teeken- en schilder-kunst, eene grootere geleerdheid dan de meeste schilders van dien tijd bezat, en eene bewonderenswaardige zedigheid verborg.

De aldus gevonden schilder was Pieter Joseph Verhaghen, die in het jaar 1720 in het Brabandsch stadje Aerschot geboren, een oude leerling was van den schilder Van der Kerckhoven (dien men in de onlangs uitgegeven *Biographie des Peintres Flamands et Hollandais* van den heer C. H. Balkema, te vergeefs zou zoeken). Verhaghen had zich in het jaar 1744 in de stad Leuven met der woon gevestigd en in 1753 aldaar een huwelijk aangegaan. Tot hiertoe was het den man niet mogelijk geweest te zegepralen over de worsteling tegen behoefte en kommer, welke hij aanhoudend had moeten volhouden. Zijne eenvoudigheid en zedigheid, welke hem opzigtens de uitstekendheid zijner bekwaamheden in het vak der schilderkunst verblindden, hadden hem in de klauwen doen vallen van eenen eerloozen kunstkenner, die, gelijk men in Italië zegt, hem, sedert vijftien jaren; op zijne galei deed roeijen, « s mans talenten mispreest en hem diefs maakte, dat hij zich jegens hem zeer milddadig toonde,

door hem eenen ellendigen penning toe te werpen voor kunstschaten, voor meesterstukken van smaakrollen en geduldigen arbeid, welke hij door geheel Nederland verspreidde, en zeer duur deed verkoopen. Geen wonder dus, dat deze vuige hebzuchtige zich aanzienlijke rijkdommen had weten te verwerven, terwijl de verdienstelijke kunstenaar, dien hij steeds afhankelijk van hem had gemaakt, in de uiterste armoede en ellende gedompeld bleef.

De edelmoedige ziel van den heer Lens moest aan dien betreurenswaardigen staat van zaken een einde maken. Hij kocht de voltooide schilderij en betaalde voor dezelve, niet den prijs dien Verhaghen had gevraagd, en die ver beneden de waarde was, maar eene som van twee honderd guldens, welke de reeds zoo lang ongelukkige schilder hem gedurende hün gesprek verzekerd had voldoende te wezen, tot het terug geven der voorschotten; die zijn keelbeul hem gedaan had en om zijne armoedige plunjen met talsenlijker kleederen te kunnen verwisselen. Want Verhaghen moest den heer Lens naar Brussel verzellen; onze edelmoedige kunstenaar wilde hem aan zijne eigene Mecenassen voorstellen en hem de vermaardheid en het fortuin, waarop zijne zedigheid en groote verdiensten hem alle aanspraak gaven, doen amlangen.

Na nog een paar dagen te Leuven verbleef te hebben, kwam de heer Lens te Brussel terug, waar hij den verborgen sijnat, dien hij zoo gelukkiglijk te Leuven ontdekt had, in zijne woning huisvestte, en den onbekenden meester aan al zijne vrienden en beschermers voorstelde en met warmte aanbeval. De vervaardiging van een twaalfstal kabinetstukken en van zes groote doeken, waaronder vier altaar-tafereelen voor onderscheidene kerken der hoofdstad, was voor Verhaghen de gelukkige vrucht van deze voorstelling en aanbeveling van Lens. Intusschen bleef zijn vermogende beschermers niet werkeloos. Door zijne bemoeijing werd Verhaghen belast met de vervaardiging van onderscheidene altaarstukken en andere tafereelen voor de kerk van het klooster der eerwaarde paters Predikheeren te Gend; terwijl hij het mede aan de voorspraak van den heer Lens te danken had, dat prins Karel van Lotharingen, die groote voorstander der fraaie kunsten in de Oostenrijksche Nederlanden, hem den 13 mei 1771 tot zijnen gewonen schilder benoemde.

Van toen af waren de roem en het bestaan van Verhaghen verzekerd. Het overige van 's mans leven is genoeg bekend; in eene der afleveringen van den *Messenger des Sciences Historiques de la Belgique* voor het jaar 1839, komt eene merkwaardige levensschets voor van Verhaghen, waarin de voortbrengselen van zijn kunstrijk penseel opgenoemd en met schranderheid beoordeeld worden; ook zal ik mij vergenoegen te zeggen, dat Verhaghen tot zijn afsterven, dat op den 3 april 1811 voorviel, niet opgehouden heeft met de banden eener onverbreekbare vriendschap verknocht te blijven aan zijnen edelmoedigen kunstbroeder Lens, wien hij gaarne als zijnen eersten en voornaamsten wel-doener erkende. *) (U. L.)

*) Men vindt verscheidene tableaux van dien grooten kunstschilder in de parochie van St. Katharina in onze stad. Noot v. d. red. v. d. N.B.

De vaderlandslievende edelmogende.

O in den Haag, daar is 't een leven!
Mogt ik er blijven op den duur!
Wat hebben wij uitsers gegeven,
De amphitryons van 't hoog bestuur!
Hoe ook de liberalen moorden,
Toch heb ik aan mijn woord verpand,
(Wat ben ik dik en vet geworden!)
Tot heil van 't dierbaar vaderland!

't Zijn onruststokers, onverlaten,
Die tegen ons met pers en mond,
Van grondwet, orde en vrijheid praten;
Die schreeuwen: « Neerland gaat te grond! »
Neen Neerlands grootheid zal niet ziiken,
Nu ik mijn woord heb hem verpand,
(Zie op mijn borst dit eekruis blinken!)
Tot heil van 't dierbaar vaderland.

Ja vrouw, je moogt er trotsch op wezen,
Uw man is nu een man van staat,
Je kunt het nu de kranten lezen,
Hoe hij het land regeren laat.

En of het goed, dan of het naar is,
Toch immer blijft zijn woord verpand,
(Met mei wordt onze Piet notarij!)
Tot heil van 't lieve vaderland!

Hoe voel 'k mijn binnenste verdeld!
Voor elke glorie word ik jebd,
Mijn stem word 'zels mij afgebedd
In zaken die ik niet begrip;
Ik haat dan maar violen zorgen,
Getrouw aan 't woord, door mij verpand,
(Al onze neven zijn geborgen!)
Tot heil van 't dierbaar vaderland!

Men kent mijn invloed en vermogen;
Wien 'k even slechts de hand toerek,
Die staat eerbiedig opgetogen,
En 't volk beschouwt mij als een eik.
'k Was maar een lage, dorre heester,
Vóór ik mijn woord had hem verpand,
(Met nieuwjaar word ik burgemeester!)
Tot heil van 't dierbaar vaderland.

Vrouw wil je een goed vriend eens plezieren,
Zeg wien en laat mij dan begaan!
Bij hen, wier borst grootkruisen sieren,
Krijg 'k alles, wat ik wil gedaan.
Ze vleijen, vieren me als een godje,
Sints ik mijn woord heb hem verpand,
('k Heb al drie vreijers voor ons Lotje!)
Tot heil van 't dierbaar vaderland.

Ja zelfs hoogadelijke heeren,
Baronnen, graven zijn zoo goed
Mij soms het eerst te euhoren,
Eene eer, die mij schier bersten doet.
Wat ze allen naar mijn vriendschap haken!
Dank zij het woord door mij verpand,
(Men zal mij zelfs nog jonkheer maken!)
Tot heil van 't dierbaar vaderland!

Als ik dat alles moest verliezen!
De zwijmel-tuimelgeest der eeuw
Roept luid: « Men moet geen schapen kiezen »
» Voor wat de moed eischt van een leeuw!
Och leeuwen weten slechts te brullen
't Schaap likt gedwee des herders hand
('k Hoop dat ze mij herkiesen zullen!)
Tot heil van 't dierbaar vaderland!

Uit de Gids no. 7, jaargang 1844. H. B.

Advertentien

JAN VAN ARKEL,
VOOR **Passagiers EN Goederen**
MET RIJME WELINGERIGTE KAJUITEN.
GEREGELDE DIENST

van 's Bosch op Gorinchem, Dordrecht, Rotterdam en Schiedam.
MAANDAG, WOENSDAG en VRIJDAG, 's Morgens ten 7 ure van 's Bosch, in Directe Correspondentie met Utrecht, Amsterdam en 's Hage.
DINGSDAG, DONDERDAG en ZATURDAG, 's Morgens ten 9 ure van Schiedam, ten 11 ure van Rotterdam, ten 1 ure van Gorinchem.

Bij de aankomst te 's Bosch ten 5 1/2 ure, er nog gelegenheid om op Eindhoven en Maastricht te vertrekken.

Beurs van Amsterdam.
Maandag 18 November, ten vier ure,
Nieuwe 3 p.c. 180, Dito op reus p.c. 75, Dito 5 p.c. 99, Dito 4 p.c. 100, Dito 1 p.c. 85, p. st. 21, 22, Dito Ombou, 20, Dito 20, Dito 3 p.c. 35, Fort te 2 p.c. 53, Dito 107, Dito 4 p.c. 91, Dito 100 p.c. 100.
Ter drukkerij van D. A. A. DE ROOY.